

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΒ΄

ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ 14 ΤΟΥ ΘΕΡΙΣΤΗ 1914

ΑΡΙΘΜΟΣ 528

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΎΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΠΡΟΣΩΠΟΣ. Ἡ Τέχνη μας.

Α. ΒΟΡΙΑΣ. Νέα ποιήματα.

Ν. ΓΙΑΝΝΙΟΣ. Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς (τέλος).

Ε. CLÉMENT. Ὁ «Ἀρχισυντάχτης» καὶ οἱ «Ἀπόγονοι».

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ. Ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς προσφορῆς.

Α. ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ. Ad valorem

ΝΟΥΜΙΚΟΣ. Ὁ «Νουμάς» καὶ οἱ «νέοι».

ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ. Θεατρικὲς σημειώσεις:

Ἀκτίνες Ν. — Μάριος Παλαιολόγος.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ. — ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ. — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ.

ΝΕΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ (*)

1

Στὴν ὄχθη τοῦ Ἄργου ὁ Δάντης ἐμελέτα
τυμμένη στίχο ἐσένα, ὦ Πορτινάρη·
Κλαίει ὁ Πετράρχης τῆς Ξανθῆς τὴ χάρη,
μὲ διαμαντένια δάκρυα, τὰ σονέτα.

Τῇ νύχτα τοῦ Μπετόβεν τὸ δοξάρι
γιά μι' ἄγνωστη δὲν τρέμει Ἰουλιέττα·
Δὲν ἀναψαν στίς φλόγες σου, Φιαμμέττα,
τὰ λόγια γιὰ τὰ καὶν μὲ τόση χάρη·

Ὡ Φιάμμα, Ἰουλία, Λάουρα, Βεατρίκη!
Ὡ σεῖς ὅπου γεννήκατε ἀπ' τὴν τύχη,
ἀθάνατος ἀγέρας, ἤχοι, στίχοι,

τὸ Ἑλληνικὸ δαιμόνιο μὴ μέρα,
στὸ μάρμαρο, σ' ἀθάνατη μὴ Νίκη,
ἐνσάρκωσε ἓνα φύσημα τοῦ ἀγέρα!

(*) ΣΗΜ. τοῦ «ΝΟΥΜΑ». Μία σειρά ἀπὸ σονέτα πέσανε στὰ χέρια τοῦ ποιητῆ Μαλακάση, πού εἶχε τὴν καλοσύνη νὰ μᾶς δώσει μερικά, ὅσα τυπώνουμε σὲ τοῦτες δύο σελίδες. Ὁ ποιητὴς τους, πού ὑπογράφεται μὲ τὸ ψευδώνυμο Α. ΒΟΡΙΑΣ, ζεῖ στὸ Τριέστι καὶ πρώτη φορὰ δημοσιεύει στίχους του.

2

Ἀπ' ὅλα ὅσα μὴ μέρα ἔχομε χτίση
τίποτα πιά, πιά τίποτα δὲ μένει...
Τῆς ἄπειρης ζωῆς π' ἔχομε ζήση
κ' ἡ θύμησι διαβαίνει θολωμένη.

Τὸ σπῖτι τὸ παλιὸ τῶχον γκρεμίσῃ
Τῶχον γκρεμίσῃ οἱ βάρβαροι κ' οἱ ξένοι·
Γύρνα τὰ δῆς· μὴ πέτρα πιά δὲ μένει...
... Καὶ τὸ σκυλί σου μ' ἔχει ἀλησμονήσῃ.

Ὡ μὴ θαρρῆς, ἀγάπη δακρυσμένη,
πὼς μόνο ἡ μαύρη λύπη ἔχει ἐπιζήση,
γιατὶ εἶναι πίκρες πὺδ γλυκὲς κ' ἀπὸ τὸ μέλι...

Μὰ—ὅστερα ἀπ' τὴ ζωὴ π' ἔχω σκορπίση,
τόση ψυχὴ καὶ δύναμη χαμένη—
ἡ πίκρα ἢ πὺδ πικρὴ, πὼς δὲ μὲ μέλει...

3

Τὸ βρόδι, στίς στοές, στὰ περιστύλια,
θαρροῦσες πὼς τὰ φῶτα τῶν χρωμάτων
μὲ τίς σκιὲς τῶν ἄσπρων ἀγαλμάτων
χορεῦαν μὴ πολυχρωμὴ καθρίλια....

Κ' εἶτανε, λές, ἡ ὥρα τῶν θαυμάτων!
μὲ τ' ἄστρα κρεμασμένα ἀπάνω χίλια
σὰ διαμαντένια ἀκίνητα καντήλια
στὴν ἐκκλησίᾳ κόσμων ἀοράτων!

Κρυμμένη παραμόνευεν ἐκείνη·
κ' ὅταν ἐναγαοῦσεν ἡ σελήνη
στ' ἄστροσπαρμένα κύματα τοῦ θύλλου,

πειτώντας ἀπὸ μὴ πεσμένη στήλη,
φιλοῦσε κάποιον ἐφήβον τ' ἄσπρα χεῖλη,
τὰ χέρια κάποιον ἀρχαῖον δυσκοβόλον....

4

Κατέβαινε ἀπ' τὸν πύργον ἀσπροτυμμένη
μ' ἓνα βελουδοπόρφυρο μανδύα,
περήφανη ἡ θεά, σὰ Βαλκυρία
λευκὴ μὲ φλόγες κόκκινες ζωσμένη.

Μαῦρο χτυπᾷ τὴ γῆ μ' ἀνησυχία
τὸ βάρβαρό της τ' αἶτι πὺν προσμένει
διαβάζοντας μὴ δλόχρυσον ἱστορίαν,
στὰ κάγκελα τῆς πόρτας σκαλισμένη.

Λουριά δὲν εἶχε, σέλλα καὶ σπιρούνια·
μὰ θταν τ' ἀλόγου τρέμαν τὰ ρουθούνια,
οἷς θυμωμένες τρέχες του βουτούσε

χέρια ἀλαβάστρου μ' ἄπειρα διαμάντια,
ἀνέβαινε γοργὰ καὶ τὸ χτυποῦσε
γιὰ τὴ φυγὴ, μὲ τ' ἄστρα της τὰ γάντια.

5

Κάποτε θταν χτυποῦσε ἡ Μαραγκόνα
κι' ἀντιλαλοῦσαν τῶν καιρῶν οἱ θρηῖνοι,
ἀπ' τοῦ ραοῦ τὴ μυστικὴ εἰρήνη
σὰ νὰ ξυπνοῦσε ἀπ' τὸ μεσαιῶνα,

πήγαινε ἡ ξακουσμένη μου Γοργόνα
στ' ἀνάγλυφα κοντὰ τοῦ Σανσοβίνι
ἄσπρη καὶ φωτεινὴ σὰ μιὰ Μαντόνα,
σὰ μιὰ γλυκεῖα Μαντόνα τοῦ Μπελλίνι.

Κ' ἐνῶ σιτὸν οὐρανὸ τὰ πρῶτα ἀστέρια
κάτωχρα τρεμοσβότανε σὰ φάροι,
ἄνοιγε ἐκείνη τ' ἄσπρα της τὰ χέρια

γεμάτα καλαμπόκι καὶ κριθάρι,
καὶ γύρω της πετοῦσαν περυστέρια
σὰ σύννεφα τριγύρω σὲ φεγγάρι.

6

Κ' εἶτανε τότε ἐκείνη εὐτυχισμένη,
σὰν ἔβγαινε ἀπ' τὰ μῦρα, κι' ὅλοι γύρω
οἱ ἀσημένιοι Φαῦνοι ἡδονισμένοι
τὴν κοίταζαν μ' ἐπιθυμίας πορφύρα...

Ἀπ' τ' ἀνοιχτὸ παράθυρο μὲ μῦρα
ἄφινε τ' ἀγεράκι νὰ τὴ ραίνει,
τὸν ἥλιο τῆς αὐγῆς νὰ τὴ ζεσταίνει
μὲ τὴ ζεστή του ὁλόξανθη πλημμύρα.

Κι' ὅμως τὴν ἡδονὴ τὴν πὺλ μεγάλη
τὴν ἔπινεν ὁ ἀλήτης ἀπ' τὸ δρόμο,
μαντεύοντας ἀπ' τὸ ξανθὸ κεφάλι

κι' ἀπὸ τὸ μαρμαρένιο της τὸν ὄμο
πὺλ γδύναν τὰ μαλλιά της σηκωμένα,
τὰ μυστικὰ τοῦ πόθου του κρυμμένα...

7

Κατέβαιν. ἀπ' τὸ πλούσιο της κρεβάτι
μὲ τὰ γλαυκά της μάτια νυστασμένα
καὶ τὰ ξανθὰ μαλλιά της ξεμπλεγμένα
χρυσὰ τῆς κυματίζανε στὴν πλάτη.

Στὸ στήθος, μὲ τὰ πέπλα της ἐκράτει
τὰ μυστικὰ τῆς γύμνιας της κρυμμένα
κι' ἔλαμπε μόνο ἡ κνήμη της χιονάτη
σιτὸ βάδισμα, καὶ μύριζε βερβένα...

Κι' ἄσπριζε σὲ μιὰ τέτοιαν ἀρμονία
ἐκείνη ἡ κοκκαλένια ἡ Ὁμορφιά της
μὲς σι' ἀττικὸ μαλαματένιο χοῦμι,

ποῦλεγες, πῶς ξυπνοῦσε ἀπὸ τὰ θεῖα
μάρμαρα κάποια ἀρχαία Καρναῖτις
μ' ἔνα ξανθὸ χαμόγελο σιτὸ σιόμα...

8

Μιὰ μαύρη νύχτα, μαῦρα εἶταν ἡ νύχτα
κι' ἀκίνητη κοιτοῦσε τὸ φεγγάρι.
Κ' ἐκείνο μὲ μιὰ ἀχτίνα του θλιμμένη,
κίτρινη καὶ χλωμὴ σὰν κεχοιμπάρι,

φώτιζε τοῦ προσώπου της τὴ χάρη.
Κ' εἶταν χλωμὴ, μὰ τόσο, ἡ φωτισμένη,
πὺλ πὺλ χλωμὸ δὲν εἶναι τὸ φεγγάρι,
σὲ μιὰ γυναῖκα ἂν πέφτει πεθαμένη.

Τὰ χέρια της κλειστὰ σὰ μαῦρα γάντια
χάνονταν σιτὸ σκοτάδι μὲ τὸ σῶμα....
Κ' ἐνῶ χλωμοὶ ἀργοσβότανε οἱ πλανῆτες,

δυὸ δάκρυα κυλοῦσαν σὰ διαμάντια
σιτὸ τρίγωνο καὶ πικραμένο σιόμα,
π' ἀγάπησαν οἱ προοραφηλῖτες.

9

Τὰ ροῦχα της στολίζανε δαντέλλες
πὺλ πλέξανε σιτὸ πλούτου τοὺς αἰῶνες
σιτὴ Βενετία μάγισσες κοπέλλες
σὲ κοπανάκια μὲ χρυσὲς βελόνες.

Ὑφάσματα πὺλ δέναν κάτω ζῶνες
ἱστορικὲς καὶ κάτωχρες κορδέλλες,
κι' ἄλλα ὅπου ἐλάμπαν σὰ δροσιᾶς σταγόνες,
τῶν διαμαντιῶν τὰ δάκρυα κι' οἱ τρέλλες.

Ἀλλὰ πὺλ σοῦ θυμίζανε τὴ φύση,
τὴ θάλασσα καὶ τὰ βουνά, τὴ γῆ,
τὲς φλόγες τῆς φωτιᾶς καὶ τὸ σκοτάδι.

τὰ χρώματα πὺλ σβύνοννε σιτὴ δύση,
πὺλ ραίνοννε μὲ ρόδα τὴν αὐγή,
μὲ μενεξέδες τὰ νερὰ τὸ βράδι....

10

*Μ' ένα ξανθό χαμόγελο στο στόμα
πήγαινε στην δλόχρωση ήρεμία
τὸ γιασεμόλευκο τὸ λούση σῶμα
στῶν χλιαρῶν νερῶν τὴν εὐωδία.*

*"Είχερε ἀργὰ ἡ νερένια ἡ μελωδία
ἀπὸ χροσὸ λεονταρίσιο στόμα,
κ' οἱ Φαῦνοι γύρω κρυφοκοίταζαν ἀκόμα,
μὲ πονηρὴ ἀσημένια ἐπιθυμία ..*

*Και νόμιζες πῶς τ' ἄψυχό τους μάτι
ζωντάνευε γεμάτο κακοήθεια,
σὰν ἔγδυνε δισταχτικά τὴν πλάτη,*

*κ' ὕστερα ντροπαλὰ τὰ ὠραῖα τὰ στήθεια,
κ' ὕστερα πὰ γυμνὴ καὶ μυρωδάτη
ὥς πάταγε τὸ πρῶτο σκαλοπάτι.*

Α. ΒΟΡΙΑΣ

AD VALOREM

Τὰ πράματα ἄρχισαν νὰ παίρνουν μιὰν ὀρισμένη πιά κατεύθυνση. Σὲ μιὰ ἀπὸ τίς τελευταῖες συγκέντρωσε τῆς «Ὁργάνωσης» ὁ Ταγκόπουλος μίλησε ὡμὰ καὶ ξάστερα, μὲ τὴ γλώσσα τῆς Φρόνησης καὶ τῆς Πείρας, ζητώντας νὰ μάθει ποίος θάταν ἀκριβῶς ὁ δρόμος ποῦ θὰ τραβοῦσεν ἡ ἐμάδα καὶ ποιοὶ οἱ κύριοι καὶ ἀποκλειστικοὶ σκοποὶ τῆς. Ἡ συζήτηση ἔγινε σὲ στιγμὴ πολὺ κατάλληλη. Ἐΐταν τότε, ποῦ εἶτε ἀπὸ μιὰν ἀπερισκεψία, εἶτε ἀπὸ τὴ φιλοδοξία νὰ δεῖ τὸνομά του σὲ καθημερινὴν ἐφημερίδα κάποιος νέος ἀπὸ τὴν ὀργάνωση, δημοσίεψε ἕνα γράμμα, διατυπώνοντας γνώμες του (ἀξιοσέβαστες πάντα ἂν εἶταν ἀπὸ πεποίθηση δικῆς του καὶ ἔχι εἰπωμένες ἀπὸ μιὰν ὑποχωρητικότητα μπρὸς τὸ κοινόν), ἐνάντια τοῦ σκοποῦ τοῦ κινήματος. Αὐτὸ εἶταν πραγματικὰ σφάλμα, τὴ στιγμὴ μάλιστα ποῦ ὁ νέος αὐτὸς μιλοῦσε σὰν ἐξ ὀνόματος ὕλων τῶν συμπολεμιστῶν του. Ὅφειλω τώρα μὲ τὴν εὐκαιρία τούτη νὰ ζηγήσω, νὰ ρίξω λίγα φῶς πάνω σὲ μερικὰ σκοτεινὰ σημεῖα. Πολλοὶ συνομήλικοί μου μέσ' ἀπὸ τὴν ὀργάνωση, γύρισαν τὰ βέλη τῆς πολεμικῆς τους ἐναντίον μου, γιατί ἔτυχε πρῶτος ἕνας νέος, ἐγὼ, νὰ γράφει κατὰ τοῦ σκοποῦ. Τὸ ἄρθρο μου «Laboremus» («Νουμάς» 526) γράφτηκε τὴν ἄλλῃ μέρα ὕστερ' ἀπὸ τὴν πρώτη συγκέντρωση.

Κάποιος ἀναπτύσσοντας τότε τὰ ζητήματα καὶ μιλώντας γὰρ τοὺς γραμματοκάπηλους ποῦπιασαν

ἐλα τὰ φιλολογικὰ πόστα, μ' ἄφησε νὰ ὑποπτευθῶ πῶς παρόμοια πόστα ζητοῦσαν καὶ αὐτοὶ νὰ καταλάβουν καὶ νὰ πῶ (ἔχι νὰ ποῦμε). Δὲ θάταν ἀνάξιος τάχα ἕνας ἀγῶνας ἐνάντια τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν ; Δὲ θάπρεπε μεῖς οἱ νέοι νὰ κατεβούμε λευκοί, ἄγνοοι καὶ ἀμόλυντοι σ' ἕναν *ιδεολογικὸν ἀγῶνα*;

Δὲ θάπρεπε νὰ δουλέψουμε πρὶν ἀπ' ἐλα εὐσυνείδητα καὶ τίμια γιὰ νὰ καταχτήσουμε ἔχι τὸ σήμερον—γιατὶ αὐτὸ ἀνήκει δικαιοδικατικὰ σ' ἄλλους—μὰ τὸ αὔριο ; Καὶ δὲ θάταν πολὺ πρὸς εὐγενικὸ καὶ γενναῖο ἂν κατορθώναμε πέρηφαναι καὶ περιφρονεῖν νὰ φανοῦμε, νὰ ξεχωρίσουμε μέσα σ' αὐτὸ τὸ ἀντιδραστικὸ περιβάλλον ; Καὶ δὲ θάταν ἀκόμα πρὸς εὐγενικὸ ἂν πέφαμε νικημένοι μὰ καὶ θριαμβευτές, κάνοντας τὰ κορμιά μας σκαλοπάτια γιὰ νὰ πατήσουν οἱ ἄλλοι καὶ ν' ἀνυψωθῶν, οἱ ἄλλοι ποῦ θάρχόντουσαν νὰ συνεχίσουν τὸν ἀγῶνα μας μὲ περισσότερο σύστημα, διδαχμένοι ἀπὸ τὴν ἐντιμὴ πτώση μας, ποῦ πρέπει νὰ χτυπήσουν καὶ ποῦ νὰ φυλαχτοῦν ; Αὐτὰ εἶπα, καὶ στὴν ἄλλῃ συγκέντρωση μόνο σ' αὐτὸ διαφώνησα : «Πρῶτα ἡ πολεμικὴ κ' ὕστερα ἡ δουλειά». Ἡ πολεμικὴ εἶναι ἀρνητικὴ δουλειά. Γιατὶ ν' ἀρχίζαμε ἀπὸ τὴν ἀρνητικὴν δουλειά καὶ ἔχι ἀπὸ τὴ θετικὴ ; Μήπως δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρχει μιὰν ἀρνητικὴ δημιουργία ; Δημιουργικὴ ἀρνησις ὅμως ὑπάρχει ; Μήπως ἐλο τὸ ἔργο τοῦ Νίτσε, γιὰ νὰ τὸν ἐπαναλάβω, ἐν εἶναι μιὰ διαρκὴς ἀρνησις ; Μήπως ὁ Ἀουπμαν δὲν εἶναι πολεμιστῆς μέσα στὸ ἔργο του ; Μήπως ξεγνάμε πῶς ὁ ρωσσοκὸς λαὸς ξύπνησε, ἡ μισοξύπνησε ἀπὸ ἕναν Τολστόη, ἀπὸ ἕναν Ντοστογιέφσκι καὶ ἀπὸ ἕναν Γκόρκι ; «Κάθε συγγραφέας, λέει ὁ Τσέχωφ, στὸ στόμα τοῦ Τριγόριν μέσ' στὸ «Γλάρο» του, πρέπει νάχει τὴ συναίσθηση πῶς εἶναι καὶ πολίτης καὶ νὰ πονεῖ τὸ λαὸ του καὶ νὰγωνίζεται γιὰ τὴν ἐξύψωσή του». Δὲ θέλω νὰ παραδεχθῶ σὲ μιὰ στιγμὴ πῶς ἡ Τέχνη πρέπει νάχει σκοπὸ, ὅτε ἀκόμα πῶς ὁ τεχνίτης πρέπει νάβει δάσκαλος καὶ ἡγέτης. Θέλοντας ὅμως ἐμεῖς νὰνυψώσουμε τὸ λαόν, μὲ μιὰν ἀνάλογον ἐργασία δὲ θὰ τὸ κατορθώναμε ; Πῶς ἄλλοιως ; Καὶ μήπως ἐγὼ (ἔχι ἐμεῖς δὲν ἔγραφα πῶς χρειάζεται καὶ ἡ πολεμικὴ, μὰ στὸ πλάϊ τῆς ἀληθινῆς δημιουργίας ; Κ' ἔπειτα τότε (τώρα εὐτυχῶς ἄλλαξαν τὰ πράματα) δὲν καθόριζε ὁ ἐμιλητὴς τὸ στόχο, ἡ καλύτερο δὲν ἔβλεπε ἢ δὲν ἤθελε νὰ δεῖ τί ἔπρεπε νὰ χτυπήσουμε. Οἱ κύριοι Παναθηναῖοι καὶ Πανοραμάδες δὲν ἔπρεπε καὶ δὲν πρέπει νὰ χτυπηθῶν κατὰ τὴ γνώμη μου, γιατί οὔτε ὥς τεχνίτες μὲ ἀξίωση παρουσιάζουν τὰ ἔργα τους αὐτά, οὔτε τεχνίτες εἶναι. Καθὼς εἶπε ὁ Ταγκόπουλος μὲ τὴ φωνεὶνὴ κρίσις του, οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἔχουν ἀνοίξει μαγαζὶ καὶ